

صرف مغایرت
یک سیاست
باتمایلات یا
انتخاب‌های
آزادانهٔ افراد،
به معنای ناموجه
بودن آن مداخله
یا سیاست
نیست. اما چنین
سیاست‌هایی
ملاحظات
اخلاقی چندی
راپیش می‌کشند
که لازم است مورد
مداقه قرار گیرند.

با توجه به بهترین شواهد علمی در دسترس، واکسیناسیون جمعیت عمومی علیه ویروس کووید ۱۹، در حال حاضر مؤثرترین شیوه برای کاستن از موارد عفونت و انتقال و پیامدهای بیماری ناشی از ویروس است. با افزایش موارد واکسیناسیون و شناخت تأثیرات آن، بسیاری از نظام‌های سلامت و سیاست‌گذاری در کشورها با این پرسش مواجه شده‌اند که آیا لازم است واکسیناسیون را به نحوی الزامی یا اجباری نمود؟

این الزام یا اجبار هم می‌تواند از سوی دولت‌ها و در عرصه‌های عمومی ایجاد شود و هم توسط بخش‌های خصوصی جامعه، مانند الزامی که ممکن است صاحبان کسب و کار برای کارکنان خود ایجاد کنند، گرچه برنامه‌های واکسیناسیون اجباری به ندرت شامل جمعیت عمومی می‌شوند و گروه‌های هدف آن، جمعیت‌های خاص به ویژه کارکنان نظام سلامت هستند. نکتهٔ اصلی و مهم در پرداختن به موضوع واکسیناسیون اجباری این است که به طور معمول دولت‌ها و موسسات یک فعالیت را زمانی الزامی اعلام می‌کنند که قصد و هدفشان، محافظت از بهزیست برخی افراد یا عموم جامعه باشد. اما این سیاست‌ها زمانی از نظر اخلاقی قابل توجیه خواهند بود که برای حفظ سلامت، حیاتی باشند. اما از آنجا که الزام یک رفتار یا اقدام می‌تواند با تمایلات و آرزوهای افراد در تعارض قرار گیرد و برخی افراد به دلایل مختلف با واکسیناسیون مخالفت کنند، تعادل بین مصلحت جامعه و تمایلات فردی باید با دقت ارزیابی شود. توجه به این نکته ضروری است که صرف مغایرت یک سیاست با تمایلات یا انتخاب‌های آزادانهٔ افراد، به معنای ناموجه بودن آن مداخله یا سیاست نیست. اما چنین سیاست‌هایی ملاحظات اخلاقی چندی را پیش می‌کشند که لازم است مورد مذاقه قرار گیرند. در این نوشتار هدف این است که ملاحظات اخلاقی مهم و پیش‌بینی‌های عملیاتی‌ای بیان شوند که باید به صراحت توسط دولت‌ها و نهاد‌های سیاست‌گذار در امر واکسیناسیون اجباری علیه کووید ۱۹ مورد توجه قرار گیرند؛ بدون آنکه قصد داشته باشیم تا موضعی له یا علیه واکسیناسیون اجباری اتخاذ کنیم. واکسیناسیون اجباری به چه معناست؟

به طور معمول اجباری بودن واکسیناسیون به معنای آن است که عدم تبعیت از سیاست‌های مربوط به واکسیناسیون برای افرادی که از آن سربازده‌اند، محدودیت‌هایی ایجاد می‌کند. البته سیاست‌های اجبار واکسیناسیون موارد استثنای محدودی مانند موارد منع مصرف پزشکی (Contraindications) را می‌پذیرند. اما برخلاف اطلاق قید «اجباری بودن» بر این دسته از مداخلات، آن‌ها در واقع اجباری نیستند؛ یعنی اجبار، زور یا محکومیت‌گیری برای افرادی که آن‌ها را نمی‌پذیرند، وجود نخواهد داشت؛ بلکه این سیاست‌ها انتخاب‌های افراد را با مشروط کردن برخی اقدامات، به انجام واکسیناسیون محدود می‌کنند؛ برای مثال محدودیت‌هایی برای سفر کردن یا حضور آنان در محیط‌های آموزشی یا محل کار لحاظ می‌شود. نکتهٔ قابل ذکر دیگر این است که الزام قانونی برای انجام واکسیناسیون تفاوت بسیاری با الزام اخلاقی به انجام آن دارد؛ یعنی ممکن است الزام قانونی برای واکسیناسیون وجود نداشته باشد اما افراد یا گروه‌ها به دلایل اخلاقی و برای تأمین مصلحت عمومی خود را به طور اخلاقی مقید به انجام واکسیناسیون بدانند. برای مثال پیش از این نیز بسیاری از مؤسسات ارائه‌کنندهٔ خدمات سلامت بر مبنای قاعدهٔ پیشگیری از انتشار بیماری‌های عفونی، واکسینه